

RECENZE - REVIEW

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vyd. Praha: C.H. BECK, 2012, 1792 s. ISBN 978-80-7400-452-0.

Vydavatelstvo C.H.Beck vydalo koncom roka 2012 opäť ďalšie zaujímavé dielo z pera prof. Alexandra J. Bělohlávka s názvom „Rozhodčí řízení v zemích Evropy“. Prof. Bělohlávek je známou osobnosťou, ktorého snád' už nie je potrebné ani predstavovať odbornej verejnosti. Popri advokátskej praxi a pedagogickej činnosti zastáva celý rad funkcií. Je členom niekoľkých významných zahraničných inštitúcií, združení a komisií. Od roku 2011 je prezidentom Svetovej Asociácie právnikov WJA - The World Jurist Association (so sídlom Washington, D. C., USA). Je rozhodcom viacerých rozhodcovských súdov v zahraničí.

Koncepcia tejto publikácie vychádza z potrieb odbornej verejnosti ohľadom prístupu k informáciám, a najmä predpisom o rozhodcovskom konaní iných krajín, ako aj pravidlám zahraničných stálych rozhodcovských súdov. Ako odborná právna, tak podnikateľská verejnosť je totiž bežne pri uzatváraní zmlúv s tzv. medzinárodným (cudzím) prvkom konfrontovaná s návrhmi rozhodcovských doložiek s miestom konania v zahraničí alebo návrhmi určujúcimi právomoc zahraničného rozhodcovského súdu (väčšinou niektoré stále rozhodcovské inštitúcie). Nie výnimočne je preto potrebné oboznámiť sa so zahraničnými predpismi o rozhodcovskom konaní preto, že sa strany snažia nájsť vhodné neutrálne miesto (štát) pre riešenie sporov vyplývajúcich zo zmluvy alebo v súvislosti s určitou zmluvou. Nie je napokon zarážajúce a je vcelku pochopiteľné, že sa strany bránia dohodnutiu právomocí rozhodcov v štáte sídla (bydliska) protistrany, rovnako ako je ešte častejšie, že strany odmietajú podrobiť sa v prípade sporov právomoci všeobecných (štátnych) súdov, obzvlášť tých, ktoré nie sú v ich vlastnej krajine. Posúdenie vhodnosti režimu riešenia sporov je však spoľahlivo možné jedine s dokonalou znalosťou právnej úpravy rozhodcovského konania v konkrétnej krajine. Aj z týchto dôvodov sa autor pustil do veľmi zaujímavého a potrebného diela.

Publikácia pokrýva problematiku rozhodcovského konania vo väčšine krajín Európy. Výnimkou sú napríklad Andorra, Monako, mestský štát Vatikán (Svätá stolica), mestský štát San Marino, niektoré štáty bývalej Juhoslávie, a to buď z dôvodu zanedbateľného praktického a mnohokrát dokonca aj akademického (predovšetkým porovnávajúceho) významu alebo z dôvodu horšej dostupnosti národnej úpravy a často aj nemožnosti posudzovať spory primeraným spôsobom aktuálne, podľa platného znenia národnej úpravy a jej úplnosti (v prípade bývalej Juhoslávie nebola do tejto publikácie zahrnutá Bosna a Hercegovina a Macedónsko). Na druhej strane niektoré národné predpisy, práve ohľadom rozhodcovského konania, výslovne stanovujú svoj teritoriálny rozsah aj na územia, ktoré požívajú značné (legislatívne) autonómie. Takto sa napríklad určitá časť dánskeho zákona o rozhodcovskom konaní uplatňuje tiež na Grónsko, a predovšetkým na Faerské ostrovy a pod. S výnimkou týchto niekoľkých prípadov však táto publikácia pokrýva v zásade celý európsky kontinent, vrátane euroázijských krajín. Osobitosťou je kapitola týkajúca sa Slovenskej republiky. Do poslednej citovanej kapitoly bol totiž zaradený výlučne text zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodcovskom konaní a o výkone rozhodcovských nálezov, v znení neskorších zmien, t.j.

najmä v znení novely vykonanej zákonom č. 19/2012 Sb.. Účelom tejto publikácie je oboznámiť odbornú verejnosť s právnou úpravou v iných štátoch, pričom najmä čitateľ (odborná právna i podnikateľská verejnosť) v tuzemsku disponuje množstvom materiálov komentárového typu, ktoré sa problematike rozhodcovského konania v Slovenskej republike podrobne venujú.

Preklady národných predpisov o rozhodcovskom konaní boli vykonávané primárne vždy z originálnych jazykových verzií, a ak bolo možné získať prístup k takému zdroju, boli využité v prvom rade oficiálne zdroje, to znamená tie, v ktorých sú v jednotlivých štátoch uverejňované záväzné znenia predpisov. V prípadoch, keď takéto verzie z akýchkoľvek dôvodov dostupné neboli, boli použité iné pramene, vždy aspoň dva a niekedy aj viac za účelom overenia identity a aktuálnosti predmetných textov. Hoci sa autor snažil zohľadniť aktuálne platné verzie predpisov, nemožno vylúčiť, že pri niektorých krajinách to dodržané nebolo. Ide o štáty, ktoré nie sú stranami v medzinárodnej praxi často volené ako miesto (sídlo) konania a ktorých úpravy, novelizácie legislatívy alebo judikátov nie sú v medzinárodnej odbornej literatúre alebo na rôznych odborných a profesijných fórach príliš diskutované. Ostatne, ako je minimálne právnej verejnosti iste zrejmé, majú prepisy alebo preklady akéhokoľvek všeobecného normatívneho aktu výlučne informatívny a orientačný charakter. V závislosti od účelu použitia takého normatívu, resp. odkazu na neho je nutné vždy a individuálne vychádzať z jeho záväznej verzie. Rovnako preklady v tejto publikácii majú preto orientačný charakter.

Rozhodcovské konanie je typickou oblasťou, ktorá sa často dotýka právnych vzťahov zo zahraničím. Preto sú to práve predpisy o rozhodcovskom konaní, ktoré sú mnohokrát dostupné v prekladoch do rôznych jazykov. Takéto prípadne existujúce preklady neboli do tejto publikácie prevzaté, boli však často použité ako porovnávacie materiály pri príprave textov, ktoré sa čitateľom a odbornej verejnosti v tejto publikácii predkladajú. Preklady predpisov o rozhodcovskom konaní z jazykov frekventovaných v medzinárodnej praxi boli vykonané aj autorom, hoci aj v týchto prípadoch autor často využíval porovnanie s inými prekladmi. V každom prípade všetky preklady zaradené do tejto publikácie sú novými prekladmi spracovanými až na niekoľko výnimiek, pre potreby tejto publikácie. Trochu odlišný postup bol zvolený u prekladov pravidiel pre rozhodcovské konanie a ďalších štandardov určitých stálych rozhodcov inštitúcií. Hoci aj tu autor často vychádzal z národnej jazykovej verzie, sú to práve tieto pravidlá, ktoré veľa stálych rozhodcovských inštitúcií spracováva primárne napríklad v angličtine. Tak napríklad tzv. „švajčiarske pravidlá“ (pravidlá siedmich združených švajčiarskych obchodných komôr pre alternatívne riešenie sporného konania), ktoré boli významne novelizované v roku 2012, boli najprv spracované v angličtine a až následne boli zhotovované ich iné jazykové verzie. Obdobne to platí pre SCG (Rozhodcovský inštitút pri Štokholmskej obchodnej komore) a pod. V týchto prípadoch, vždy v závislosti na konkrétnom jazykovom režime daných pravidiel, sa autor snažil vychádzať z verzie, ktorá je zodpovedajúca inštitúcií považovaná za primárnu, bolo však použité aj aktívne porovnanie s inými jazykovými verziami, ktoré takéto inštitúcie majú mnohokrát k dispozícii.

Popri predpisoch o rozhodcovskom konaní, pravidiel stálych rozhodcovských súdov, príp. tiež iných normatívoch, obsahuje táto publikácia v celom rade kapitol, členených podľa štátov, tiež stručný úvod ohľadom koncepcie, prameňov a niektorých princípov rozhodcovského konania v konkrétnom štáte. Tento úvod bol vypustený najmä u krajín, ktorých frekventovanosť ako miesta rozhodcovského konania je v medzinárodných sporoch vcelku malá, ale niekedy aj v prípadoch, kedy ide naopak o štát často volený za sídlo konania (sídlo konania znamená akýsi

„procesnoprávny domicil“), ide však o krajinu, ktorej úprava je tuzemskej odbornej verejnosti blízka čo do štruktúry a princípov, a podrobnejší vstupný výklad sa tak nejavil potrebný.

Výnimkou sú napríklad predpisy o rozhodcovskom konaní Rakúska a tzv. Viedenské pravidlá, ktorých preklad vykonal autor pred niekoľkými rokmi (teraz bola vykonaná len kontrola aktuálnosti, a niektoré drobné úpravy) a ktoré sú dostupné z verejných zdrojov na stránkach niektorých rakúskych inštitúcií, ktorým autor tieto texty už skôr poskytol. To isté platí napríklad pre tzv. „Švajčiarske pravidlá“ a pod., v niektorých prípadoch je informácií o rozhodcovskom konaní dostatok a tieto sú k dispozícii odbornej verejnosti v aktuálnom stave. V niektorých prípadoch, v ktorých to autor považoval za vhodné, je vstupný národný výklad nahradený alebo doplnený dokonca len poznámkami k zodpovedajúcim ustanoveniam jednotlivých normatívnych textov (s poznámkami pod čiarou). Podrobnejšie úvodná časť tak bola spracovaná pre kapitoly (štáty), s ktorými má predovšetkým Česká republika tradične aktívny hospodársky, a teda aj právny styk, ktorých predpisy o rozhodcovskom konaní však nie sú príliš známe, príp. sú len ťažko dostupné, je komplikované zistiť ich aktuálny stav a výklad a pod. Takto bol podrobnejšie úvod do problematiky rozhodcovského konania začlenený predovšetkým do kapitol týkajúcich sa niektorých krajín východnej a strednej Európy.

Aj napriek vyššie uvedenému je potrebné opakovane zdôrazniť, že všetky preklady predpisov, pravidiel a iných textov majú výlučne orientačný charakter. Ak je potrebné príslušné právne predpisy a iné normatívy aplikovať v akomkoľvek konaní alebo podľa nich založiť práva, uplatňovať nároky alebo zohľadniť akýmkoľvek iným spôsobom v právne relevantnom rokovaní, je vždy nutné preveriť aktuálnosť daných textov a súčasne použiť vždy originálne znenie. Pritom u väčšiny textov (prekladov) v tejto publikácii je uvedená tiež elektronická cesta alebo odkazy na iný zdroj originálnej úpravy. Okrem toho je vždy vhodné a je potrebné odporučiť, aby bol každý predpis (v zmysle všeobecne záväznej normy) aplikovaný buď bezprostredne, alebo aspoň s istou kvalifikovanou podporou osôb, ktoré majú vedomosti a skúsenosti so zodpovedajúcim právnym poriadkom. Ani také predpisy, ako sú predpisy o rozhodcovskom konaní, ktoré sú mnohokrát významne ovplyvnené medzinárodnými štandardmi a niekedy tieto medzinárodné štandardy (ako napríklad Vzorový zákon UNCITRAL a pod.) doslovne preberajú, totiž neexistujú oddelene od celého konkrétneho právneho poriadku. Jednotlivým inštitútom je tak vždy nutné prikladať primárne ten význam, ktorý je im prikladaný všeobecne v príslušnom práve.

Publikácia je určená predovšetkým právnej praxe v hospodárskom styku všade tam, kde ide o zmluvné vzťahy so zahraničím. To tiež platí i pre širokú podnikateľskú verejnosť. Ide naviac o monografiu, ktorá má značný význam z porovnávacieho hľadiska. Je ojedinelým prínosom pre rozhodcovskú prax, ale i pre akademickú a vedeckú sféru, študentov práva a ekonomických odborov, pre finančnú a bankovú prax.

Dr.h.c. Doc. JUDr. Alena Paulíčková, PhD.

Fakulta práva Janka Jesenského

Vysoká škola v Sládkovičove